

غوثِ پاک رحمةُ اللہِ عَلَيْهِ جو علمِ دین سان لِگاءُ

سنڌي

- ۱۰ نازیل طلبان توب نائب تباہ
- جنّعن باپتھر سچ گالہاتندو اعیٰ تے
- اردا، جی سید کان افضل اسر
- باصل استاد

پیشکش:

مجلس المدينة العلمية (مودودی اسلام)

ترجمو:

ترانسلیشن ڈپارٹمنٹ (مودودی اسلام)

الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعُلَمَاءِ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ
أَمَّا بَعْدُ فَأَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَنِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

ڪتاب پڙهن جي دعا

دينی ڪتاب يا اسلامي سبق پڙھن کان پھريان هيٺ ڏليل دعا پڙهي
چڏيو ان شاء الله جيڪو ڪجم پڙهندا ياد رهندو، دعا هي آهي:

اللّٰهُمَّ افْتَاهْ عَلَيْنَا حَكْمَتَكَ وَانْشُرْ عَلَيْنَا رَحْمَتَكَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ

ترجمو: اي الله عَزَّوجَلَّ اسان تي علم ۽ حڪمت جا دروازا کولي چڏ ۽ اسان تي
پنهنجي رحمت نازل فرماء! اي عظمت ۽ بزرگي وارا!

(مستظرف ۱ ص ۴۰ دار الفکر بیروت)

طالب غم
مدینه
بقيع
و
معفرت

(نوٹ: اول آخر هڪ پيرو درود شريف پڙهي چڏيو)

رسالي جو نالو: **غوث پاڪ** رَحْمَةُ اللّٰهِ عَلٰيْهِ جَوْ عَلَمْ دِينِ سَانِ لِبَاءَ

تعداد:

چاپيندڙ: مكتبه المدينه عالمي مدنی مرکز فيضان مدينه ڪراچي

مدنی التجا: ڪنهن کي به هي ڪتاب چاپڻ جي اجازت ناهي

ڪتاب خريد ڪندڙ توجه فرمان

ڪتاب جي چڀائي ۾ ڪا وڏي خرابي هجي يا صفحات هجن يا بائندنگ
۾ اڳتي پوئتي ٿي ويا هجن ته مكتبه المدينه سان رابطو فرمایو.

آمیر اہلسنت وَقَاتِلُوكَافِئَهُ الْعَالِيَّة جی ایمان افروز بیان جو تحریری گلداستو.
بنام

غوث پاک رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ جو علم دین اسان لگائے

پیشکش المدینۃ العلمیہ (اسلامک ریسچ سینٹر)

ترجمو

ترانسلیشن دپارٹمنٹ (دعوت اسلامی)

هن رسالی جو آسان سندي زبان مِ ترجمي کرن گي وس آھر کوشش
کئي آهي. جيڪڏهن ترجمي يا ڪپوزنگ مِ کشي کا کمي
بيشي نظر اچي ته ترانسلیشن دپارتمنت کي آگاه کري ثواب جا حقدار
ٻڌجو.

رابطی جي لاء:

ترانسلیشن دپارتمنت (دعوت اسلامی) عالمی مدنی مرکز فیضان مدینہ
 محلہ سوداگران پراٹی سبزی منڈی کراچی

UAN: ☎ +92-21-111-25-26-92 – Ext. 7213

Email: translation@dawateislami.net

الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ
أَمَّا بَعْدُ فَاعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيمِ يسْمٰ اللّٰهُ الرَّحْمٰنُ الرَّحِيمُ

غوث پاک ﷺ جو علم دین سان لڳائے ۱

دعاء عطار: يارب المصطفى! جيڪو به مڪمل رسالو ”غوث پاک ﷺ جو علم دین سان لڳائے“ پڙهي يا بتدي وٺي، ان کي علم دين حاصل ڪرڻ جو شوق ۽ عمل جي توفيق عطا فرماء ۽ والدين سميت ان جي مغفرت فرماء.

اویین بجاوَا الثَّبِیِّ الْأَمِینِ ﷺ

درود شريف پڙهن جي فضيلت

فرمان آخرینبي ﷺ مون گذريل رات عجیب واقعو ڏٺو، مون پنهنجي هڪ امتی کي ڏٺو جيڪو پلصراط تي ڪڏهن گھلجندي ۽ ڪڏهن گوڏن پر هلي رهيو هو، ايتری ۾ اهو درود شريف آيو جيڪو ان مون تي پڙھيو هيyo، ان درود شريف ان کي پلصراط تي بيهاري ڇڏيو ايستائين جو ان پلصراط پار ڪري ورتو.

(معجم كبير، حديث 25، 282)

صلوٰاعلیٰ الحبيب!

صلٰی اللہُ عَلٰی مُحَمَّدٍ

^۱ ... امير اهل سنت دافتہ تبریزیہ الخالیۃ ۳ ۽ ۴ ربیع الآخر 1441 هجري مطابق 30 نومبر ۽ پهرین دسمبر 2019 تي عالمي مدنی مرڪز فيضان مدينه (ڪراچي) ۾ مدنی مذاڪري کان پھريان ”غوث پاک جو علم دین سان لڳائے“ ۽ ”غوث پاک جي علمي شان“ جي موضوع تي بيان فرمایو الحمد لله الكريير! شعبه هفتنيوار رسالی جي طرفان هنن بيان کي ضروري ترميم ۽ اضافي سان گڏ تحريري صورت ۾ پيش ڪيو پيووجي.

سچ جي برڪت سان 60 ڏاڙيل توبه تائب ٿيا

حضور غوث پاک ﷺ فرمانئن ٿا: 9 ذوالحج تي مان گهر کان
 ٻاھر نڪتس ۽ مان هڪ ڏڳي جي پويان پويان هلڻ لڳس ته اوچتو ان
 ڏڳي مون ڏانهن ڏسي چيو: ياعَدَ الْقَادِيرُ مَا لَهُدَّا خُلُقٌ
 توھان کي هن قسم جي ڪمن جي لاءٌ ته پيدا ناهي ڪيو ويو، مان
 گھبرائيجي گھر آيس ۽ پنهنجي گھر جي چت تي چرت هي ويس، ڇا ٿو
 ڏسان ته ميدان عرفات ۾ ماظھو بینا آهن، ان کان بعد مون پنهنجي
 امڙ سائڻ جي خدمت ۾ حاضر ٿي عرض ڪيو، منهنجي پياري امڙ
 سائڻ اوھان مون کي راه خدا جي لاءٌ وقف ڪري ڇڏيو ۽ مون کي
 بغداد وڃڻ جي اجازت عطا ڪيو ته جيئن مان اتي وڃي علم دين
 حاصل ڪيان، والده ماجدہ ﷺ مون کان ان جو سبب پچيو ته مون
 ڏڳي وارو واقعو عرض ڪيو، ته اللہ پاک جي رضا جي لاءٌ والده
 ماجدہ راضي ٿي ويون ۽ والده ماجدہ سامان تيار ڪري
 چاليه (40) دينار منهنجي گودڙي (يعني گھڻيون چتیون لڳل مخصوص
 قسم جي جڙي) ۾ سبي ورتا ۽ مون کي بغداد وڃڻ جي اجازت عنایت
 فرمائي ڇڏي ۽ مون کي هر حال ۾ سچ ڳالهائڻ جي تاكيد ڪيائين
 ۽ ڄيلان جي ٻاھران تائين مون کي ڇڏڻ جي لاءٌ آيون ۽ فرمائيون:
 اي منهنجا پيارا پت، وجو! اللہ پاک جي رضا ۽ ٿوشنودي جي
 خاطر مان توھان کي پاڻ وتنان جُدا ڪيان ٿي ۽ هاڻي مون کي اوھان
 جو چھرو قيامت ۾ ئي ڏسڻ نصيб ٿيندو (الله پاک جي هن ٻانهيءَ

کی خبر هئی ته هاڻ مان زندگی ۾ پنهنجي پت کي ڏسي نه سکھنديس.) (بِرَجَةِ الْإِسْرَارِ، ص 167)

صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ

صَلَّوَاعَلَى الْخَبِيبِ!

والدھ جي نصیحت میڻ جو صلو

پوءِ مان بغداد وڃڻ واري هڪ ننڍي قافلي سان گڏ روانو ٿيس،
رستي ۾ اهو واقعو پيش آيو ته سث (60) گھوڙي سوار ڏاڙيلن قافلي
کي اچي گھيراءً ڪيو ۽ قافلي وارن کي ڦرڻ شروع ڪيو، مون سان
ڪنهن زور زبردستي نه ڪئي، البت انهن ڏاڙيلن مان هڪ شخص
مون کان پچيو ته توهان وت چا آهي؟ مون سچ ڳالهائيندي چيو ته
مون وت 40 دينار (يعني چاليهه سون جا سڪا آهن). ان پچيو: ڪٿي
آهن؟ مون ٻڌايو: منهنجي گودڙي ۾ سڀيل آهن، هو هن ڳالهه کي
مذاق سمجھي مون وتنان هليو وي، ثوري دير بعد هڪ ٻئي شخص به
اچي اهو ئي سُوال ڪيو ۽ مون ساڳيو ئي جواب ڏنو، هو شخص به
مون وتنان هليو وي، انهن ٻنهي جڏهن پنهنجي سردار کي اها ڳالهه
ٻڌائي ته ان جي حڪم تي مون کي ان وت وٺي ويا، ان وقت اهي
سڀ ماڻهو ڄٿيل مال پاڻ ۾ ورهائي رهيا هئا، مون کي ڏسي انهن
جي سردار پچيو ته توهان وت چا آهي؟ مون ٻڌايو: مون وت منهنجي
گودڙي ۾ چاليهه (40) دينار آهن. سردار جي چوڻ تي منهنجي گودڙي
کولي وئي ته ان مان واقعي چاليهه (40) دينار نكتا، سردار سخت
حيران ٿيو ۽ مون کان سچ ڳالهائڻ جو سبب پچيو ته مون چيو:
منهنجي والدھ مون کان عهد ورتو هيyo ته مان هميشه سچ ڳالهائيان ۽

ڪڏهن ان عهد جي خلاف ورزي نه ڪيان، اهو ٻڌي ان سردار جي اکين مان لڙڪ لڙي آيا ۽ چوڻ لڳو ته هڪ توهان آهيyo جو پنهنجي ماڻ سان ڪيل عهد به نڀائي رهيا آهيyo ۽ هڪ مان آهيyan جو سالن کان وٺي پنهنجي رٻ پاڪ جي عهد جي خلاف ورزي ڪري رهيو آهيyan. ان سردار منهنجي هٿ تي توبه ڪئي، ان جي ساٿين جڏهن هي معاملو ڏٺو ته چوڻ لڳا اسان لٽ مار ۾ توهان سان گڏ هناسين، ته توبه ڪرڻ ۾ به توهان سان گڏ رهنداسين.

(بِهِجَةِ الْأَسْرَارِ، ص: 168)

**نگاڻو ڦل میں یہ تاثیر دیکھی
بدلتی ہزاروں کی تقدیر دیکھی**

صلواتُ اللہِ عَلَیْ مُحَمَّدٍ

ای عاشقانِ غوث اعظم! اسان جي پياري پياري پيرو مرشد، پيرانِ پير، پير دستگير، روشن ضمير، قطب رباني، محظوظ سُبحاني، شيخ سيد ابو محمد عبدالقادر جيلاني رضي الله عنه جي سچ ڳالهڻ جي چا ته برڪت ظاهر ٿي جو سچ ڳالهائڻ جي برڪت سان ڏاڙيلن کي سردار سميت توبه جي سعادت نصيپ ٿي. هر مسلمان کي گهرجي ته اهو پنهنجي ديني ۽ دنياوي سڀني معاملن ۾ سچ ڳالهائي، سچ ڳالهائڻ نجات ڏيارڻ ۽ جنت ۾ وٺي وڃڻ وارو ڪمر آهي.

مصطفٰيٰ كَرِيمٰ ﷺ جاتي فرمان

”سچائي کي پاڻ تي لازم ڪيو چوته هي نিকي سان آهي ۽ هي ٻئي جنت ۾ (وٺي وڃڻ وارا) آهن ۽ ڪوڙ کان بچندا رهو چوته هي گناه سان آهي ۽ هي ٻئي جهنم ۾ (وٺي وڃڻ وارا) آهن.“

(ابن حبان، 7، 494، حدیث: 5704)

﴿ ”جڏهن ٻانهو سچ ڳالهائيندو آهي ته نيكى ڪندو آهي ۽ جڏهن نيكى ڪندو آهي ته محفوظ ٿي ويندو آهي ۽ جڏهن محفوظ ٿي ويندو آهي ته جنت ۾ داخل ٿي ويندو آهي.“

(مسند امام احمد 2 / 589، حدیث 6652 ملحوظ)

﴿ ”كىتري وڌي خيانت آهي جو تون پنهنجي مسلمان پاء کان ڪا ڳالهه ڪرين جنهن ۾ هو توکي سچو سمجھي رهيو هجي حالانڪ تون ان کان ڪوڙ ڳالهائي رهيو هجي.“ (ابوداود 454 / 381، حدیث: 4971)

اي عاشقانِ غوث اعظم! بعض اوقات ايئن به ٿيندو آهي جو انسان پنهنجي عزت بچائڻ جي لاء ڪوڙ ڳالهائيندو آهي جو جيڪڏهن سچ ڳالهائيندو ته ماڻهو ملامت ڪندا، برو ڀلو چوندا حالانڪ عزت سچ ئي ۾ آهي جڏهن ته ڪوڙ ۾ جيتويٰ ظاهري طور تي دنيا ۾ بي عزتي کان بچي به ويا پر الله پاک جي بارگاه ۾ بروز قيامت جيڪا ندامت ۽ شرمندگي ٿيندي اها بيان کان ٻاهر آهي، ڪوڙ کان بچڻ جو هڪ طريقو اهو به آهي ته انسان دنياوي ڏلت جي مقابللي ۾ جهنم جي أخريو ڏلت ۽ عذابن کي پيش نظر رکي جو دنياوي ڏلت ته ڪجهه گهڻين جي آهي عنقريب ختم ٿي ويندي پر أخريو ڏلت ان کان به وڌيک آهي، تنهنڪري ڪنهن ملامت ڪرڻ واري جي ملامت جي پرواه نه ڪيو، هميشه سچ ڳالهایو.

خُوگُرْ تُوقَّع کادے بنایا رہ مصطفیٰ آئے نہ پاس تک ریا یار ہ مصطفیٰ مُرشِد کا صدقہ دے شایا رہ مصطفیٰ	غیبت سے اور تُمہت و چھلی سے دُور رکھ عجب و تکبُر اور بچا ہ جاہ سے امراضِ عصیاں نے مجھے کر نیم جاں دیا
--	---

(وسائل بخشش، ص 132)

حضور غوث پاک، شہنشاہ بغداد ؐ ابتدائی تعلیم بغداد جی علائقی جیلان ہ حاصل کئی پوء و ذیک تعلیم جی لاہ سن 488ھ ہ بغداد تشریف کٹی آیا، پاٹ ؐ ذوق ۽ تمام سئی طریقی علم دین حاصل کیو ۽ پنهنجی تعلیم مکمل فرمائی کری پنهنجی زمانی جی عالمن ہ نمایان مقام حاصل کیائون. دوران طالب علمی ہ کین فاقہ کشی (یعنی بکایل رہن) جو به سامنو ٹیو ۽ نہ چاٹ کھڑن مشکل مرحلن مان گذر ٹو پیو پر ان جی باوجود علم دین حاصل کر ٹو جو جذبو تدو نہ ٹیو. نہایت محنت و مشقت سان علم دین حاصل کندا رہیا ۽ جذہن هن سلسلی جی تکمیل ٹی وئی ۽ پاٹ ؐ فضل و کمال جی مقام تی پہتا ۽ تمام وذا عالم بٹجی ویا، سندن علمیت جی شہرت پری پری تائین پہتی تھ سندن استاد محترم حضرت شیخ ابو سعید مخزومی ؐ درس ۽ تدریس جی لاہ پنهنجو مدرسو کین حوالی کیو جنھن جی ذمیداری پاٹ خوشی سان نہ صرف قبول کیائون بلکے مسند و تدریس کی خوب روتق بخشی کری علم ۽ فنون جی ایارن کی سیراب کر ٹو لے گا۔ (الطبقات الکبری للشعرانی، 1/178 - نزیۃ الخاطر الفاتح، ص 20، بتغیر - تاریخ مشائخ قادریہ، ص 125)

(134) - قلائد الجواب، ص

منهنجا مرشد، حضور غوث پاک ﷺ پنهنجی قصیدہ غوثیہ
ھر ارشاد فرمائن ٿا: ڈَرَسْتُ أَعْلَمَ حَتَّى صِرْثُ تَقْبِيلًا يعني مون علم جو درس ورتو
ایستائين جو قطبیت واري مقام تي فائز ٿي ويس.

(قصیدہ غوثیہ، مدنی پنج سورہ 26)

وڌيڪ ارشاد فرمایاion: ”فقه جو علم سکو ان کان پوءِ تنهائي اختیار ڪيو جيڪو بغیر علم جي خدا جي عبادت ڪندو آهي اهو جيٽرو سنواريندو ان کان وڌيڪ بگاڙيندو. پاڻ سان گڏ شريعت جي روشنی رکو، اللہ پاک جي طرفان سڀني کان وڌيڪ قریب رستو پانھپ جي قانون کي لازم پکڙڻ ۽ شريعت کي مضبوطي سان پکڙي رکڻ آهي.“

مُرْشِدِ مجھے سُنت کا بھی پابند بناو	احکام شریعت رہیں ملحوظ ہمیشہ
بد کار ہماں جائیں جو تم بھی نہ نجھا	اچھوں کے خریدار تو ہر جا پہ ہیں مُرْشِد

یاغوث! اسے دامنِ رحمت میں چھپاؤ	عظار کو ہر ایک نے دُھنکار دیا ہے
---------------------------------	----------------------------------

(وسائل بخشش، ص 570)

ای عاشقانِ غوث اعظم! اولیاء کرام جي سڀني کان افضل
قسم صدیق چورائیندی آهي ۽ الحمد لله! اسان جا غوث اعظم ﷺ
صدیق ھئا. (نیکی کی دعوت، ص 580)

علم لذتی جا 70 دروازا

شيخ أبو الحسن عمراني كيماتي ۽ بازار ﷺ بغداد ۾ 591 هـ
۾ چيو ته اسان شيخ محی الدین أبو محمد عبدالقادر جيلاني وت

مدرسی ۾ ”دروازهءَ آزج“ ۾ حاضر شیاسین ۽ هُو انجير کائی رهیا هئا، سو پاڻ رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ کائڻ چڏی ڏنو ۽ ڪافي دير تائين بي هوشی جي حالت ۾ رهیا پوءِ فرمایاٿون: هن وقت منهنجي دل تي علم لدڻي جا 70 دروازه کوليا ويا آهن. هر هڪ دروازو ايترو وسیع آهي جيئن آسمان ۽ زمین جي ڪشادگي، پوءِ خاص ماڻهن ۾ الله پاڪ جي پهچان جون گالهیون ڪافي دير تائين ڪندا رهیا ایستائين جو حاضرين جا هوش اڏامي ويا ۽ اسان چيو ته اسان کي اهو گمان ناهي ته شيخ کان بعد ڪو ٻيو به اهڙو ڪلام ڪري سکهي.

(بیہجة الاسرار، ص 56)

الله جي ولی کي جگه ڏيو

منهنجي پپرو مرشد سيدي حضور غوث پاڪ رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ پنهنجي نندپڻ جي هڪ واقعي جي باري ۾ فرمائن ٿا: هڪ ڏينهن منهنجي ويجهو کان هڪ شخص لنگھيو، جنهن کي مان بلڪل نه سڃاطيندو هئس، ان ملائڪن کي ان ڏينهن اهو چوندي ٻڌو ته ”الله پاڪ جي ولی کي جگه ڏيو“ ان ملائڪن مان هڪ کان پيچيو ته هي چوڪرو ڪير آهي؟ ته ملائڪن جواب ڏنو ته عنقریب هن جي شان عظيم تيندي، هن کي عطا ڪيو ويندو، منع نه ڪيو ويندو، هن کي اختيار ڏنو ويندو ۽ روڪيو نه ويندو ۽ هن کي قریب ڪيو ويندو ۽ هن کان دوکو نه ڪيو ويندو. حضور غوث پاڪ رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ فرمائن ٿا: پوءِ مون ان شخص کي چاليهه سالن کان بعد سڃاتو ته اهو وقت جي

ابدالن¹ مان هيyo. (بیہجة الاسرار ص 48)

¹ هي اولیاء ڪرام جي هڪ قسم آهي.

خُدا کے فضل سے ہم پر ہے سایہ غوثِ اعظم کا
ہمیں دونوں چہانوں میں ہے سہارا غوثِ اعظم کا
تو کھدینا کن پر نام والا غوثِ اعظم کا
عزیزو کرچکو تیار جب میرے جنازے کو
طریقہ قادری ہوں نام لیوا غوثِ اعظم کا
لحد میں جب فرشتے مجھ سے پوچھیں گے تو کہہ دوں گا

(وسائلِ بخشش، ص 93، 98، 99)

غوثِ پاک	غوثِ پاک	غوثِ پاک
ہیں میر میراں	ہیں میر میراں	ہیں پیر پیراں
غوثِ پاک	غوثِ پاک	محبوبِ سجاں
ولیوں کے سلطان	سلطانِ ذیشان	محبوبِ بزرگ
غوثِ پاک	سلطانِ ذیشان	مشکل ہو آساں
دو دردار میان	غوثِ پاک	فرما د احسان
غوثِ پاک	راحت کاساماں	بلو او جاناں
بن جاؤں مہماں	غوثِ پاک	جس وقت چلے جاں
غوثِ پاک	یا پیر! ہو احسان	پورا ہو جاناں
غوثِ پاک	دیدار کا ارمان	ہو جائے مری جاں
غوثِ پاک	بس آپ پہ قربان	ٹل جائے شیطان
غوثِ پاک	نک جائے ایمان	اف! حشر کا میداں
غوثِ پاک	لو زیرِ داماں	ہو میری جاناں
غوثِ پاک	بخشش کاساماں	صلوٰ عَلَى الْحَبِيبِ!

صلوٰ عَلَى الْحَبِيبِ!

غوث پاک جي علمي شان و شوڪت

منهنجا پير و مرشد شهنشاھ بغداد، حضور غوث پاک ﷺ منهنجي شان و شوڪت، وڏي مشڪل وقت ۾ نهایت محبت ۽ لڳن سان علم دين حاصل کيو. حضور غوث پاک ﷺ فرمائين ٿا: مان پنهنجي طالب علمي جي زماني ۾ استادن کان سبق وٺي جنگل ڏانهن نكري ويندو هئس پوءِ بٰبابان ۽ ويرانن ۾ ڏينهن هجي يا رات، آندى هجي يا وڏي برسات، گرمي هجي يا سردي پنهنجو مطالعو جاري رکندو هئس، ان وقت مان پنهنجي متى تي هڪ نديڙو عمامو پتندو هئس ۽ معمولي سبزي کائي پيت جي بک متائيندو هئس، ڪڏهن ڪڏهن هي سبزي به نه ملندي هي پر مان پنهنجو مطالعو جاري رکندو هئس، پوءِ نند ايندي هي ته خالي پيت ئي پٽرين کان پريل زمين تي سمهي رهندو هئس. (قلائد الجواب، ص ۱۰ ملخصاً)

علمي مقام

جڏهن منهنجا مرشد غوث پاک ﷺ علم دين کان فارغ ٿيا ته درس ۽ تدریس جي مسند ۽ افتاء جي منصب تي فائز ٿيا يعني مفتی به بطيما ته ماڻهن کي وعظ و نصيحت ۽ علم و عمل جي اشاعت ۾ به مصروف ٿي ويا، جيئن ته سچي دنيا جا عالم ۽ نيك ماڻهو سندن بارگاه ۾ علم دين سکڻ جي لاءِ حاضر ٿيندا هئا، ان وقت پوري بغداد ۾ سندن مقابلی جو ڪو عالم نه هو. (قلائد الجواب، ص ۵ ملخصاً)

سرڪار غوث پاک ﷺ صرف عالم ۽ مفتی نه هئا بلڪ علم جا سمند هئا، سندس کي صرف علم فقه تي ئي مهارت نه بلڪ علم

حدیث، عِلْمٰ تفسیر، عِلْمٰ نَحُو ۽ عِلْمٰ ادب وغیره کوڙ ُ عُلُومٰ تي به مکمل مهارت حاصل هئي. سندن عِلْمٰ حدیث ۾ مهارت جو اندازو هن ڳالهه مان لڳایو جو جذهن پاڻ علم حدیث حاصل ڪرڻ کان فارغ ٿيا ته سندن استاد سپگورن هنن لفظن ۾ پنهنجا تاثرات ڏنا ته اي عبد القادر! حدیث مبارڪ جي الفاظن جي سند ته اسان اوہان کي ڏئي رهيا آهيون، جذهن ته حقیقت اها آهي ته حدیث جي معنی ۽ مفهوم جو سمجھڻ اسان اوہان کان ئي سکيو آهي.

(حيات المعلم في مناقب غوث اعظم، ص ٢٦ بتغير قليل)

چڻ استاد چئي رهيا آهن ته جيتويڪ ظاهري طور تي اسان تنہنجا استاد آهيون پر حقیقت ۾ باطنی طور تي ته اوہان اسان جا استاد آهيyo.

تو ٿو ٿو و غوث که هر غوث ٿي شيدا تيرا
سورج الگوں کے چمکتے تھے چمک کر ڈوبے
آفُن نور په ہے هر ہميشہ تيرا

(حدائق بخشش، ص 23)

شرح ڪلامِ رضا: غوث ولين جو اعليٰ منصب آهي، بين غوشن جا به اوہان غوث آهيyo يعني اوہان غوث الأغوات آهيyo جو پيا غوث به اوہان سان چاھت رکڻ وارا آهن، اوہان اهي کوه آهيyo جو خود کوه به اوہان جا پیاسا آهن.

حضور غوث پاک ﷺ کي عِلْمٰ دین ڦھلائڻ جو ايتری قدر ڏوق ۽ شوق هو جو پاڻ پنهنجو وقت بالڪل ضايع نه فرمائيندا هئا، سندن علمي ڪمن ئي ۾ اڪثر مصروف رهندما هئا، بين شهرن جا

شاگرد به پاڻ ﷺ جي ساراه ۽ علوم ۽ فنون ۾ مهارت جي شهرت ٻڌي سندن وٽ عِلم دين حاصل ڪرڻ ۽ سندن فيض مان برڪتون ماڻڻ جي لاءِ حاضر ٿيندا رهيا، سندن علم ۽ عمل جا اهڙا پيڪر هئا جو جيڪو به کين وٽ علم حاصل ڪرڻ جي لاءِ حاضر ٿيندو هو، هو خالي هٿ نه موتندو هو يعني علم سان گڏوگڏ عمل به پڙهائي چڏيندا هئا.

باعمل استاد

هي نهايت قابل غور نكتو آهي ته استاد اهڙو باعمل هجڻ گهرجي جو ان وٽ پڙهڻ وارو باعمل بطيجي وڃي، پهريان نمازي هييو ته تهجد گزار بطيجي وڃي. پهريان ان جو ظاهر صحيح هييو ته هاڻي استاد جي برڪت سان باطن به روشن ٿي وڃي، ڪاش! اهڙو استاد هجي. حضرت سيدنا قاضي ابو سعيد مبارڪ مخزومي ﷺ جو بغداد ۾ هڪ مدرسو هو، هو ان ۾ وعظ ۽ نصيحت ۽ علم حاصل ڪرڻ وارن کي علم سڀكاريندو هو، جڏهن قاضي صاحب کي سندن علمي ۽ عملی فضل و ڪمالات ۽ فهم و فراست جي خبر پئي ته قاضي صاحب پنهنجو مدرسو پاڻ ﷺ جي حوالي ڪري چڏيو بوءه ماڻهن جو وڏو تعداد پاڻ ﷺ جي بارگاه ۾ عِلم دين حاصل ڪرڻ جي لاءِ حاضر ٿيڻ لڳو. (سيٽ غوث اعظم ص ۵۸ ملخصاً)

صلٰوةٰ عَلَى الْحَبِيبِ!

صلٰوةٰ عَلَى مُحَمَّدٍ

هڪ آيت جون چاليه معنائون بيان فرمائيون

هڪ ڏينهن ڪنهن قاريءَ صاحب حضور غوثِ اعظم ﷺ جي مجلس ۾ قرآنِ کريم جي تلاوت ڪئي، تلاوت کان پوءِ خُضور غوثِ پاک ﷺ وعظ جي شروعات ڪئي ۽ تلاوت ڪيل آيت جي تفسير ۾ هڪ معني بيان فرمائي پوءِ به ان کان بعد ٿي معنائون بيان فرمائيون پوءِ خُضور غوثِ پاک ﷺ هڪ هڪ ڪري يارهن (11) معنائون بيان ڪيون، ۽ پوءِ خُضور غوثِ پاک ﷺ ان هڪ آيتِ مبارڪ جا چاليه (40) تفسيري قول بيان ڪيا ۽ هر قول جي قائل(چوڻ واري) جو نالو به ٻڌايو، سندن علمي دليل تفصيل سان ٻڌي ڪري سڀئي حاضرين حيران ٿي ويا.

صلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ
صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ!

امام احمد بن حنبل جوازهار عقیدت

امام ابوالحسن علي بن هيتي ﷺ فرمائين ٿا: مون حضور غوثِ پاک ﷺ سان گڏجي حضرت سيدنا امام احمد بن حنبل ﷺ جي مزار شريف جي زيارت ڪئي، مون ڏٺو ته حضرت سيدنا امام احمد بن حنبل ﷺ قبر شريف مان ٻاهر نڪتا ۽ حضور سيدني غوثِ پاک ﷺ کي پنهنجي سيني سان لاتو ۽ انهن کي بهترین لباس پارائي ارشاد فرمایو: ”اي شيخ عبدالقادر! بيشڪ مان علم شريعت، علم حقیقت ۽ علم حال ۽ فعل حال ۾ توهان جو محتاج آهي“. (بیحة الاسرار، ص 226)

مفتی احمد یار خان رحمۃ اللہ علیہ لکن تا:

تحقیجی کو دیکھا تیری ہی مُعننا تجویح میں گم ہونا
حقیقت معرفت اہل طریقت اس کو کہتے ہیں

ریاضت نام ہے تیری گلی میں آنے جانے کا
تصوّر میں ترے رہنا عبادت اس کو کہتے ہیں

(مرأۃ المناجیح/6)

فتاویٰ رضویہ جلد 26 ص 433 تی آهي: حضور(غوثِ پاک رحمۃ اللہ علیہ) ہمیشہ کان حنبلي هئا ۽ بعد ۾ جذہن عین الشریعۃ الکبریٰ تائین پہچی منصب اجتہاد مطلق حاصل ٿیو مذهب حنبل کی ڪمزور ٿیندی ڏسی ان جی مطابق فتویٰ ڏنی جو حضور(يعني غوثِ پاک رحمۃ اللہ علیہ) محي الدین(يعني دین کی زندہ ڪرڻ وارا) ۽ دین متین جا ہی چارئی ستون آهن، ماڻهن جی طرفان جنهن ستون ۾ ڪمزوري ايندي ڏنائين ان جي تقویت فرمائی (يعني ان کی مضبوط ڪیائين).

جو ولی قبل تھے یا بعد ہوئے یا ہوں گے سب ادب رکھتے ہیں دل میں مرے آقا تیرا
لُقْسُمَ كَهْتَهُ ہیں شاہانِ صریفین و حرمیم نہ ولی ہو نہ ہوا ہے کوئی ہتا تیرا

(حدائق بخشش، ص 23، 24)

طالبِ سانِ محبت

منہنجی پیاري پیاري مرشد حضرت غوث التقلین جي مبارڪ زندگی جو هڪ اھم پھلو اهو به آهي ته پاڻ رحمۃ اللہ علیہ دین جو ڪم اهڙي وقت ۾ شروع ڪيو جذہن چئني طرف فتنی ۽ فساد جو دور ھيو، ملت اسلاميه ڪافي بدحالی جو شکار ھئي، هن نازڪ حالتن

۾ اسان جي پياري پياري مرشد، حضور غوث پاک ﷺ بغداد شريف ۾ تشريف فرما ٿيا ۽ ڀتكيل انسانيت کي راه راست تي آڻڻ جي لاءِ نيكى جي دعوت عام ڪرڻ جو سلسلو شروع ڪيو. سرڪار غوث اعظم ﷺ علم و عمل جا پيڪر ۽ زبردست حسن اخلاق جا مالڪ هئا، پاڻ طالبن تي تمام گهڻي شفقت فرمائيندا هئا انهن جي نديين نديين ضرورتن جو به خيال رکندا هئا. امام ابن قدامه حنبلي ﷺ جي بارگاه ۾ حضرت سيدنا غوث الاعظم ﷺ اسان سندن جي عمر جو آخری حصو ڏٺو ۽ سندن مدرسي ۾ مقيم رهيايسين، اسان جو اهڙي طرح خيال رکيو ويندو هو جو ڪڏهن ته غوث اعظم ﷺ پنهنجي شهزادي حضرت يحيى ﷺ کي اسان ڏانهن موڪليندا هئا، اهي اسان لاءِ چراغ روشن ڪندا هئا ۽ پاڻ ﷺ اسان لاءِ پنهنجي گهران کادو موڪليندا هئا.

(سير اعلام النباه 15/183)

گهٽ ذهن واري طالب علم تي شفقت

منهنجي مرشد پاک، حضور غوث پاک ﷺ جو ديني طالبن تي شفقت جو هڪ پهلو اهو به هو ته پاڻ ﷺ انهن جي ڪمزورين کي نظرانداز ڪري ڇڏيندا هئا، هي اسان جي استادن جي لاءِ وڏو بهترین مثال ۽ تقلید لائق واقعو آهي حضرت شيخ احمد بن مبارڪ فرمائين ٿا ته پاڻ ﷺ وٽ هڪ عجمي (يعني غيرعربي) طالب علم پڙهندو هو، اهو نهايت ڪنڊ ذهن (يعني گهٽ ذهن وارو) هو، ان کي وڏي مشڪل سان ڪا شيء سمجھه ايندي هئي، هڪ پيري اهو

طالب علم سندن وت ويهي سبق ياد ڪري رهيو هو ته ابن سَمْحَل نالي هڪ شخص حضور غوث پاڪ ﷺ جي زيارت جي لاءِ حاضر ٿيو. جڏهن ان هن طالب علم جي ڪُندُ ڏهني ۽ پاڻ ﷺ جو ان جي ڪُندُ ڏهني تي صبر و تَحَمَّل ڏٺو ته ان کي ڏايو تعجب ٿيو. جڏهن اهو طالب علم ا atan اٿي هليو ويyo ته ابن سَمْحَل عرض ڪيو ته هن طالب علم جي ڪُندُ ڏهني ۽ اوهان جي صبر تي مون کي حيرت آهي، پاڻ ﷺ فرمایو ته منهنجي محتن ان سان صرف هڪ هفتني کان به گهٽ رهجي وئي آهي چوته هن طالب علم جو وصال ٿي ويندو. حضرت احمد بن مبارڪ ﷺ فرمائن ٿا ته ان ڏينهن کان اسان ان طالب علم جا ڏينهن ڳڻيندا رهياسون ۽ جڏهن هڪ هفتلو پورو ٿيڻ وارو هو ته آخری ڏينهن واقعي ان طالب علم جو وصال ٿي ويyo.

(قلائد الجوابير، ص- 8 ملخصاً)

اي عاشقانِ غوث اعظم! منهنجا پير روشن ضمير به هئا، چوته کين اها خبر به هئي ته هي ڪڏهن مرندو. غوث پاڪ جو ڪندڙهن طالب علم تي محتن ڪرڻ ۽ شفقت سان پڙهائڻ اسان جي لاءِ پيروي جي لائق آهي، عام طور تي استاد جي شفقت ذهين طالب علم جي لاءِ هوندي آهي رضاءُ الهي سامهون هجي ته يقيناً گهٽ ذهن واري طالب علم تي محتن ڪرڻ تي وڌيڪ ثواب ملندو چوته جيڪو عمل دنيا ۾ مشڪل هوندو آهي ايتروئي قيامت جي ڏينهن نيكين جي پڙ ۾ وزندار ٿيندو، جيئن ته منقول آهي: **أَفْصَلُ الْأَعْمَالِ أَحْسَنُهَا** يعني افضل ترين عمل اهو آهي جنهن ۾ تکليف گھڻي هجي.

لهذا گھت ذهن واري طالب علم تي زحمت وڌيک هوندي آهي، اُن تي ڪاوڙ به ايندي آهي جو اهو سمجھندو ناهي پر جيڪڏهن پوءِ به ڪو صبر سان دين پڙهائيندو رهي ۽ ثواب به گڏ ڪندو وڃي ته ڇا ڳالهه آهي.

امير اهل سنت جي ڪمال ديني سوق

امير اهل سنت دامت برکاتُهُ العالیَه فرمائين ٿا: منهنجو اهو ذهن آهي ته ڪو ڪيترو ئي گھت ذهن وارو هجي ان کي مدرسه المدينه يا جامعه المدينه مان فارغ نه ڪرڻ گهرجي نه ته ان پاڻ کي به ديني نقصان پهچندو شايد ان جي خاندان کي به ديني نقصان پهچي. ان جي خاندان وارن کي به نفرت ٿي ويندي ته اسان پنهنجي ٻارن کي الله پاڪ جو نالو سيكارڻ چاهيو ٿي، رسول الله جي حدیث سيكارڻ چاهي ٿي، وڌي ارمان سان موڪليو پر ان کي ڪڍيو ويyo. الله پاڪ دعوت اسلامي کي وڏو استيتس ۽ معيار ڏنو آهي. ڪو اهڙي طرح به هزار استادن کي جمع ڪري ڏيڪاري. الله پاڪ جو وڏو ڪرم آهي، الحمدُ لِلّٰهِ! غوث پاڪ جي غلامي جي مهر آهي. بهرحال گھت ذهن وارو طالب علم هجي ته ان کي نظرانداز نه ڪرڻ گهرجي وس آهر ان تي ڪوشش جاري رکڻ گهرجي، اج نه ته سڀاڻي، سڀاڻي نه ته ڪڏهن نه ڪڏهن ته ان شاء الله پڙهي ويندو، هي نه به پڙهي سگھيو ته سندس اولاد اڳتي پڙهي ويندي..... الله ڪري منهنجي ڳالهه سمجھه هر اچي وڃي !!

صَلَّى اللّٰهُ عَلٰى مُحَمَّدٍ

صَلَّوَاعَلَى الْخَبِيبِ!

أُستاد جو مقصود

امام محمد بن محمد بن محمد غزالی رحمۃ اللہ علیہ فرمائی تا: أُستاد شاگردن تی شفقت کري ۽ انهن کي پنهنجي پڻ جهڙو سمجھي. أُستاد جو مقصود اهو هجي ته اهو شاگردن کي آخرت جي عذاب کان

بچائيندو (احياء العلوم، 82/1)

استاد جو اهو مقصود هجي ته پاڻ کي ۽ پنهنجي شاگردن کي جهنم جي باه کان بچائيو آهي. کاش! ديني مدرسن ۾ پڙهائڻ وارا استاد جيڪڏهن حضور غوث پاک جي سيرت تي عمل ڪندي پنهنجي ديني طالبن سان پنهنجي پڻ جيان سلوڪ ڪن ته سٺي علمي ۽ عملی طور تي مضبوط عالمن جي ڪثرت ٿي ويندي. ان شاء الله

فتوي نويسي جا بادشاه

منهنجا مُرشد غوث پاک رحمۃ اللہ علیہ درس و تدریس، تصنیف و تالیف، وعظ و نصیحت ۽ ان کان علاوه مختلف علمی شعبن ۾ انتہائي مهارت رکندا هئا پر خاص طور تي فتوی نويسي ۾ کين اهو ڪمال حاصل هيyo جو ان دور جا وڏا وڏا عالم، فقهاء ۽ مفتیان ڪرام رحمۃ اللہ علیہ به سندن لا جواب فتوائیں سان حیران ٿي ويندا هئا. شیخ امام مُوفق الدین بن قدامہ رحمۃ اللہ علیہ فرمائی تا اسان ڏٺو ته شیخ سید عبدالقادر جیلانی رحمۃ اللہ علیہ انهن مان آهن جن کي بغداد ۾ علم و عمل ۽ فتوی نويسي جي بادشاهت ڏني وئي آهي. (بهجة الاسرار، ص- 225)

سندين علمي مهارت جو اهو عالم هو ته جيڪڏهن سندن کان مشکل ترين مسئلا به پڇيا ويندا ها ته پاڻ انهن مسئلن جو نهايت

آسان ۽ خوبصورت جواب ڏيندا هئا، پاڻ بِحَمْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ درس و تدریس ۽ فتویٰ نویسی ۾ تقریباً (33) سال دین اسلام جي خدمت ڪئی، هن دوران جذهن سندن فتوائون عراق جي عالمن وٽ آنديون وینديون هيوون ته اهي سندن جواب پڙهي حبران ٿي ويندا هئا.

(بهجة الاسرار، ص- 225 ملقطاً و ملخصاً)

مشکل مسئی جو آسان جواب

منهنجي مرشد غوث پاک بِحَمْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ جا صاحبزادا حضرت سیدنا عبد الرزاق جيلاني بِحَمْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ فرمانئ ٿا ته هڪ پيري پاڻ بِحَمْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ جي بارگاه هر سوال موکليو ويyo ته هڪ شخص ٿن (3) طلاقن جو ڦسم اهڙي طرح کنيو ته هو اللہ عَزَّوجَلَّ جي اهڙي عبادت ڪندو، جيڪو ان وقت سجي زمين تي ڪو پيو شخص ن ڪري رهيو هوندو، جيڪڏهن اهو ائين نه ڪري سگھيو ته ان جي گهر واريء کي 3 طلاقون، جذهن سندن جي بارگاه هر اهو مسئلو پيش ڪيو ويyo ۽ پچيو ويyo ته هو شخص ڇا ڪري ۽ ڪهڙي اهڙي عبادت ڪري جو ان جي زال طلاقن کان بچي وڃي ۽ ڦسم به ن ٿئي؟ ته پاڻ هڪدم ان جو جواب ڏيندي ارشاد فرمائيون: ته هي شخص مکي شريف وڃي ۽ طواف جي جڳهه کي خالي ڪرايي اکيلو طواف ڪري، ان جي ڦسم به پوري ٿي ويندي ۽ ان جي زال کي طلاق به ن ٿيندي، سندن هن جواب سان عالم سڳورا حيران رهجي ويا.

(بهجة الاسرار، ص 226 ملخصاً)

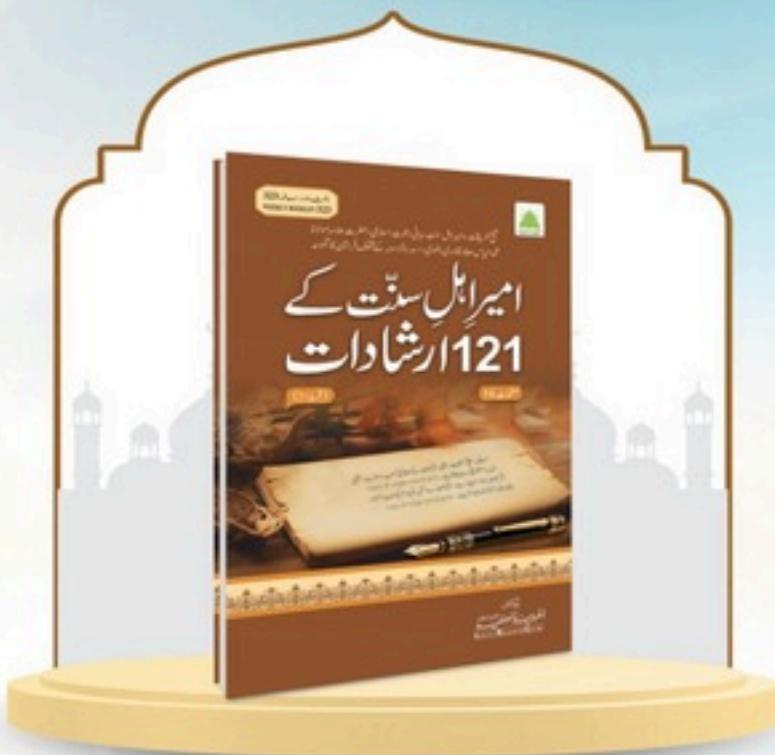
واعي طواف ئي هڪ اهڙي منفرد عبادت آهي جيڪا سجي دنيا هر هڪ جاء تي ادا ٿيندي آهي جيڪڏهن ڪو اکيلو طواف ڪري ته پوري زمين هر ڪتي به طواف ڪڻ وارو نه هوندو.

علوم مُصطفیٰ و مُرتضیٰ کے تمہیں پر ہیں کھلے اسرار یا غوث

(قبلہ بخشش، ص 120)

ہیں پیر پیراں	غوثِ پاک	ہیں میر میراں	غوثِ پاک
محبوبِ سجاں	غوثِ پاک	ولیوں کے سلطان	غوثِ پاک
محبوبِ یزداں	غوثِ پاک	سلطانِ ذیشاں	غوثِ پاک
مشکل	ہوآسان	غوثِ پاک	دو درد کا درماں
فرماؤ	احسان	غوثِ پاک	راحت کا سامان
بلاؤ	جاناں	غوثِ پاک	بن جاؤں مہماں
جس وقت چلے جاں	غوثِ پاک	یا پیرا ہو احسان	غوثِ پاک
پورا ہو	جاناں	غوثِ پاک	دیدار کا ارمان
ہو جائے مری جاں	غوثِ پاک	بس آپ پر قرباں	غوثِ پاک
تل جائے شیطان	غوثِ پاک	نچ جائے ایمان	غوثِ پاک
اُف! حشر کا میدان	غوثِ پاک	لو زیر داماں	غوثِ پاک
ہو میری جاناں	غوثِ پاک	بکنش کا سامان	غوثِ پاک
صلی اللہ علی مُحَمَّدٍ		صلوٰعَلَى الْحَمِيْدِ	

ایندز ہفتی جو رساں

عالمی مدنی مرکز فیضان مدینہ محلہ سوداگران پرائی سبزی منڈی کراچی

UAN: +92 111 25 26 92 Ext: 7213

Web: www.dawateislami.net / E-mail: translation@dawateislami.net